

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
 Факультет лінгвістики та соціальних комунікацій
 Кафедра соціології та політології

УЗГОДЖЕНО
 Декан ФЛСК

Наталія ЛАДОГУБЕЦЬ
 «__» _____ 2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи
 Анатолій ГОЛУХІН
 «26» 01 _____ 2023 р.

Система менеджменту якості

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

«Політичні партії та партійні системи»

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
 Спеціальність: 052 «Політологія»
 Освітньо-професійна програма: «Політологія»

Форма навчання	Семестр	Усього (годин/кредитів ECTS)	Лекції	Практ. заняття	Лабораторні	Самостійна робота	ДЗ/РГР/К.р	КР/КП	Форма сем. контролю
Денна:	4	135/4,5	34	34	-	67	-	КР-4 с.	Екзамен - 4 сем.
Заочна	-	-	-	-	-	-	-	-	-

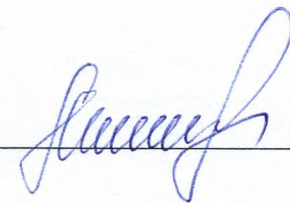
Індекс РБ-8-052/21-2.1.15

СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022

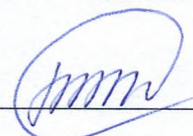

Робочу програму навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи» розроблено на основі освітньо-професійної програми «Політологія», навчального та робочого навчального плану №№ НБ-8-052/21, РБ-8-052/21 підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 052 «Політологія» та відповідних нормативних документів.

Робочу програму розробив:

доцент кафедри соціології та політології В. Герасимович

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри за спеціальністю 052 «Політологія» та освітньо-професійною програмою «Політологія» - кафедри соціології та політології, протокол № 12 від «05» 09 2022 р.

Гарант освітньо-професійної програми І. Прокопчук

/Завідувачка кафедри

 О. Хомерікі

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні науково-методично-редакційної ради факультету лінгвістики та соціальних комунікацій (ФЛСК), протокол № 10 від «05» 14 2022 р.

Голова НМРР

 А. Кокарєва

Рівень документа – 3б

Плановий термін між ревізіями – 1 рік

Контрольний примірник

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Пояснювальна записка	
1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.....	4
1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.....	4
1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.....	4
1.4. Міждисциплінарні зв'язки.....	5
2. Програма навчальної дисципліни	5
2.1. Зміст навчальної дисципліни.....	5
2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля	5
2.3. Тематичний план	7
2.4. Перелік питань для підготовки до екзамену	9
3. Навчально-методичні матеріали з дисципліни	10
3.1. Методи навчання.....	10
3.2. Рекомендована література (базова і допоміжна)	10
3.3. Інформаційні ресурси в Інтернет.....	10
4. Рейтингова система оцінювання набутих студентом знань та вмінь	11

ВСТУП

Робоча програма (РП) навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи» розроблена на основі «Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми навчальної дисципліни денної та заочної форм навчання», затверджених наказом ректора від 29.04.2021 р., № 249/од, та відповідних нормативних документів.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Місце, мета, завдання навчальної дисципліни.

Місце навчальної дисципліни. Дана навчальна дисципліна належить до циклу професійної підготовки та є невід'ємною складовою сукупності знань та вмінь, що формують професійний профіль майбутнього спеціаліста політолога, дозволить створити передумови для усвідомленого підходу до практичної роботи. Вона передбачає засвоєння студентами та розуміння еволюції суспільно-політичної думки в Україні у широкому історичному контексті.

Метою викладання дисципліни є формування у студентів сучасних теоретичних знань, практичних умінь і навичок щодо організації та функціонування політичних партій як складного соціально-політичного явища; допомогти майбутнім фахівцям у різних сферах суспільної діяльності оволодіти систематизованими науковими знаннями про політику, самостійно аналізувати політичні явища та процеси, визначати своє місце в цих процесах.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- порівняльний аналіз партійних систем світу, аналіз еволюційних/трансформаційних процесів стосовно окреслених інститутів. Засвоєння інструментів аналізу політичних партій та партійних систем, а також ознайомлення із практикою організації політичних партій.

В результаті навчання студенти мають не лише продемонструвати масив теоретичних знань, але й засвоїти та використовувати ці знання у своїх самостійних прикладних дослідженнях політичних явищ та процесів, вмюючи надавати неупереджену експертну оцінку дослідженим явищам та феноменам політичного життя країн сучасного світу.

1.2. Результати навчання, які дає можливість досягти навчальна дисципліна.

У результаті вивчення даного курсу, згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- **знати:**

- базові теоретичні та практичні аспекти взаємодії політики та органів державного управління і самоврядування, їх взаємозв'язок з партіями як політичними інститутами;

- концептуальний контекст політичних партій та партійних систем;

- об'єкт, предмет вивчення дисципліни та методологію, яка використовується в політичній науці для вивчення політичних партій і партійних систем;

- історію становлення та основні етапи розвитку політичних партій;

- причини виникнення та основні етапи еволюції політичних партій та партійних систем;

- організаційну структуру та типології політичних партій;

- організаційно-технологічні засади регулювання діяльності політичних партій (фінансування, електоральна та парламентська діяльність тощо);

- типологію та характеристику основних типів партійних систем;

- тенденції розвитку політичних партій та партійних систем на сучасному етапі.

- **вміти:**

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 5 з 17	

- конструктивно та критично мислити, застосовувати комунікативні навички, проявляти ініціативу, самостійність у прийнятті політичних рішень;
- демонструвати знання спеціалізованої літератури;
- застосовувати методологію дослідження політичних партій для аналізу партійних систем різних країн;
- орієнтуватися в проблематиці основних тенденцій розвитку сучасних політичних партій та партійних систем;
- розрізняти типи і специфіку функціонування різних типів партійних систем;
- визначати рейтинг політичних партій за визначеними критеріями;
- використовувати емпіричні індекси для аналізу партійних систем;
- готувати повідомлення, виступи, наукові статті на партологічну проблематику;
- давати критичну оцінку діяльності політичних партій в сучасному соціумі (як в Україні так і за її межами);
- використовувати отримані знання при вирішенні професійних завдань;
- консультувати суспільно-громадських діячів з питань щодо утворення та діяльності політичних партій.

Підсумкові результати навчання: (далі ПРН)

- ПРН10.** Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- ПРН12.** Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
- ПРН18.** Здійснювати порівняльний аналіз різних політичних систем, співставлення різних політичних явищ (політичних режимів, типів політичних культур) з точки зору оцінки тенденцій їх розвитку, функціонування, типології, виявлення закономірностей.

1.3. Компетентності, які дає можливість здобути навчальна дисципліна.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Історія політичної думки в Україні» студент повинен набути таких **компетентностей**:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

Фахові компетенції (далі – ФК).

ФК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

ФК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

ФК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

1.4. Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Політичні партії та партійні системи» пов'язана з дисциплінами «Вступ до спеціальності», «Історія української державності та культури», «Історія політичних вчень» а також «Політична антропологія», «Теорія політики», «Політичні основи держави».

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Зміст навчальної дисципліни.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 6 з 17	

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з трьох навчальних модулів, а саме:

- навчального модуля №1 «Сутність політичних партій: історико-політологічний вимір»;
- навчального модуля №2 «Партійна система: сутність та різновиди»;
- навчального модуля №3 «Партійна система України та вплив українських партій на політичне життя держави»;

Які є логічно завершеними, а також цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульних контрольної робіт та аналіз результатів її виконання.

Окремим четвертим модулем (освітнім компонентом) є курсова робота (КР), яка виконується у четвертому семестрі. КР є важливою складовою закріплення та поглиблення теоретичних та практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу з дисципліни.

2.2. Модульне структурування та інтегровані вимоги до кожного модуля.

Модуль №1 «Сутність політичних партій: історико-політологічний вимір»

Інтегровані вимоги модуля №1: Знати та розуміти поняття «політична партія» та володіти відповідним понятійно - категоріальним апаратом; розрізняти типологію та класифікацію політичних партій; вміти розрізняти за типами партійні системи; володіти історичним розумінням феномену політичних партій.

Вміти використовувати та інтерпретувати дані політологічних досліджень у практичній роботі.

Тема 1. Вступна лекція.

Суть, структура та завдання курсу. Етапи історичного розвитку партій. Партії як аристократичні угруповання та політичні клуби. Бар'єри (пороги) розвитку політичних партій, (віги, гвельфи, гіббеліни, етапи історичного розвитку партій, клуб якобінців, нові партії, партія- аристократичне угруповання, партія знаті (нотаблів), партія-політичний клуб, педієї, паралії, популяри, проникнення, родові партії, старі (традиційні) партії, сучасні партії, торі та віги.

Тема 2. Виникнення та діяльність масових політичних партій.

Демократична партія США, Консервативна партія Сполученого Королівства, Лейбористська партія Сполученого Королівства, ліберальне товариство реєстрації виборців, масові партії (партії масової мобілізації), партія виборців (партія для всіх), політичні партії США, Республіканська партія США.

Тема 3. Тракткування політичних партій в англо-американській та романо-германській політичній традиції.

«Батьки засновники» американської політичної системи про політичні партії, Й.К. Блунчлі, Г.Гегель, політика гойдалок, психологічна теорія політичних партій, справжні (несправжні) партії, теорія партій у політичній думці Німеччини XVII – XVIII ст., теорія партій у політичній думці Франції XVII – XVIII ст.

Тема 4. Партії в теоріях демократії XIX ст.

Ідейно-теоретичні витоки класичної теорії політичних партій.

Тема 5. Класична теорія політичних партій. Залізний закон олігархії.

М. Вебер, М. Дюверже, «залізний закон олігархії», кокус, Р. Міхельс, М. Острогорський, партійна «машина», партійний бос, «соціологічний закон Дюверже».

Тема 6. Формування сучасної теорії політичних партій.

Ліберально-демократична теорія політичних партій XX ст., «проект Джанди», трансформація політичної партії.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 7 з 17	

Тема 7. Теорія «кризи партій» та її інтерпретації.

Ерозія контрольних функцій партій, ерозія політичної лояльності, криза партій, теорія кризи партій

Модуль №2 «Партійна система: сутність та різновиди.»

Інтегровані вимоги модуля №2: Знати інтегровані вимоги модуля № 2: володіти основними способами аналізу партійних систем; розуміти тенденції трансформації сучасних партійних систем; визначати партійну систему на основі емпіричних досліджень

Тема 8. Формування сучасної теорії партійних систем.

Тенденції трансформації сучасних партійних систем, теорія партійних систем, трансформація партійної системи.

Тема 9. Типологія партійних систем.

Ефективна кількість партій, ідеологічна партійна система, кількість партій, конкурентна партійна система, номерна класифікація партійних систем, партійна система з відкритою, обмеженою конкуренцією та без конкуренції, прагматична партійна система, система великих партій, система малих партій, типологія партійних систем Блонделя, типологія партійних систем Дюверже, типологія партійних систем Маєра, типологія партійних систем на основі кількісного критерію, типологія партійних систем на основі якісних критеріїв, типологія партійних систем перехідних суспільств, типологія партійних систем Сарторі, типологія партійних систем Сміта.

Тема 10. Однопартійні та двопартійні системи.

Американська та британська двопартійність, англосаксонська однопартійність, африканська (постколоніальна) однопартійність, два-і-пів партійна система, двоблокова партійна система (система альтернативних коаліцій), двопартійна домінуюча система, двопартійна система, двопартійність, догматична однопартійна система, досконала (чиста) двопартійність, модифікована двопартійність, однопартійне правління, однопартійність, показник двопартійності, теорія однопартійності, тоталітарна однопартійна система, формальна (штучна) двопартійність.

Тема 11. Багатопартійні системи.

Атомізована система, багатопартійна система, багатопартійна система без домінуючої партії, багатопартійна система з домінуючою партією, багатопартійна система екстремально поляризована, багатопартійна система обмеженого (поміркованого) плюралізму, багатопартійна система поляризованого плюралізму, багатопартійність, впорядкована (невпорядкована) багатопартійність, гегемоністська (моноцентрична) партійна система, класифікація багатопартійних систем, мультипартійна політична система, розпорошена партійна система, система домінуючої партії, система нерівноваги, система обмеженого (поміркованого) плюралізму, система перед домінуючою партією, система поляризованого плюралізму, система поміркованого плюралізму, система нерівноваги, системи з більш ніж однією партією, способи утворення багатопартійності, часткове перекриття, чотири партійність, штучна багатопартійність.

Тема 12. Способи аналізу партійних систем.

Визначення конфігурації партійної системи на підставі аналізу експертів, визначення конфігурації партійної системи на підставі аналізу її елементів, визначення конфігурації партійної системи на підставі емпіричних досліджень масового виборця, індекс агрегації, індекс ефективної кількості партій, індекс поляризації (ідеологічної дистанції), індекс урядової відповідальності, індекс урядової істотності, індекс урядової участі, індекс фракційності.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 8 з 17	

Тема 13. Теорія коаліцій.

Адитивна (субадитивна, суперадитивна) коаліція, балансуєчі партії, буферні партії, велика коаліція, виборча коаліція, двоблокова коаліція, доповнюєчі партії, ініціативні партії, коаліційний потенціал партії, коаліційні партії, коаліційні переговори, коаліція, коаліція більшості, коаліція меншості, комплементарні партії, маргінальні партії, мінімально виграшна коаліція, мінімально наближена коаліція, мультипартійна коаліція, надлишкова коаліція, парламентська коаліція, партії-обгортки, партійна коаліція, партія влади, партія-петля, партія-союзник, потенціал керівництва, потенціал шантажу, правляча коаліція, правляча партія, велика коаліція, мала коаліція, теорія коаліцій, теорія максимально закритих коаліцій, теорія мінімально виграшних коаліцій, теорія торгів, урядова (правляча) коаліція.

Модуль №3 «Партійна система України та вплив українських партій на політичне життя держави»;

Інтегровані вимоги модуля № 3: розуміти сутність партійної системи України та її трансформацію; аналізувати специфіку електорального поля України; парламентська та позапарламентська діяльність політичних сил; вміти класифікувати політичні партії за ідеологічним напрямком.

Тема 14. Становлення політичного плюралізму та формування багатопартійності в Україні.

Передумови та причини падіння комуністичної «однопартійності». Політика «перебудови» і боротьба в лавах КПРС та КПУ. Зростання соціально-політичної активності громадян України. Суспільно-політичні рухи. Правозахисний рух. Діяльність УГС. Національно-визвольний рух. НРУ – перша масова опозиційна політична сила сучасної України. Ліквідація монополії компартії та поява перших політичних партій. Розвиток та проблеми багатопартійності після проголошення незалежності України. Характеристика та типологія існуючих політичних партій. Класифікація етапів становлення багатопартійності в Україні.

Тема 15. Правова інституціоналізація політичних партій України.

Організаційна будова, статус, функції та фінансування українських партій. Парламентсько-урядова діяльність партій. Політична опозиція в Україні. Правова інституціоналізація політичних партій України. Конституційні гарантії діяльності політичних партій України. Українське законодавство про політичні об'єднання та політичні партії. Соціальна база та впливовість політичних партій. Організаційна структура політичних партій України: правове регулювання та особливості. Виконання політичними партіями своїх функцій. Політичні партії – основні суб'єкти виборчого процесу. Політична структуризація електорального поля України. Фінансування політичних партій. Політичні партії та їх місце в системі формування вищих органів влади. Парламентська та урядова діяльність політичних партій. «Партія влади». Політична опозиція.

Тема 16. Політико-ідеологічні орієнтації політичних партій України.

Політичний спектр української багатопартійності. Політико-ідеологічні орієнтації політичних партій України. Політичний спектр української багатопартійності. Ліві, праві та центристські політичні партії. Українські ультраліві та ультраправі партії. Нетрадиційні та регіональні політичні об'єднання України. Геостратегічні орієнтації українських партій. Міжнародна діяльність українських політичних партій. Взаємини партій з громадськими організаціями. Молодіжна та гендерна політика партій України. Політичні партії та церква в Україні.

Тема 17. Партійна система України.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 9 з 17	

Заключна лекція. Етапи трансформації партійної системи України. Мультипартійна партійна система. Екстремально поляризована партійна система. Партійна система помірної поляризації. Особливості сучасної партійної системи України. Напрямки розвитку партійної системи України

Модуль №4 «Курсова робота».

Інтегровані вимоги модуля №4

Курсова робота виконується у четвертому семестрі, відповідно до затверджених в установленому порядку методичних рекомендацій.

Метою курсової роботи є закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння всього навчального матеріалу дисципліни «Політичні партії та партійні системи». Вироблення навичок визначати об'єкт, предмет, цілі та задачі; здійснювати операціоналізацію рис об'єкту дослідження; навчитися висувати гіпотези, вирішувати методичні та процедурні питання та виробляти навички аналітичного мислення. Навчитись користуватись таким методом збору політологічних даних, як опитування з урахуванням його різновидів. Використовувати кількісні методи узагальнення, обробки та аналізу політичних даних; різні види аналізу даних в роботі з масивами соціологічних даних та підготовці звітних документів дослідження, використовуючи пакети обробки ОСА.

А також розвитку навичок їх практичного застосування при розв'язанні фахових завдань. Курсова робота має також за мету навчити студента-політолога працювати з літературними джерелами і надати йому досвід самостійного теоретичного осмислення результатів емпіричного дослідження. Виконання КР є важливим етапом у підготовці до виконання дипломного проекту (роботи) майбутнього фахівця.

Виконання, оформлення та захист КР здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Час, потрібний для виконання КР – 30 годин самостійної роботи.

2.3. Тематичний план

№ пор	Назва теми (тематичного розділу)	Обсяг навчальних занять (год.)								
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання				
		Усього	Лекції	Семінар. заняття	СРС	Усього	Лекції	Семінар. заняття	СРС	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Модуль №1 «Сутність політичних партій: історико-політологічний вимір»										
1.1	Вступна лекція.	4 - семестр				- семестр				
		6	2	2	2	-	-	-	-	
1.2	Виникнення та діяльність масових політичних партій.	6	2	2	2	-	-	-	-	
1.3	Трактування політичних партій в англо-американській та романо-германській політичній традиції.	6	2	2	2	-	-	-	-	
1.4	Партії в теоріях демократії XIX ст.	6	2	2	2	-	-	-	-	
1.5	Класична теорія політичних партій. Залізний закон олігархії.	6	2	2	2	-	-	-	-	

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022						
		стор. 10 з 17							

1.6	Формування сучасної теорії політичних партій.	5	2	2	2	-	-	-	-
1.7	Теорія «кризи партій» та її інтерпретації.	3	2	-	1	-	-	-	-
1.8	Модульна контрольна робота № 1	4	-	2	1				
Усього за модулем № 1		42	14	14	14				
Модуль №2 «Партійна система: сутність та різновиди.»									
2.1	Формування сучасної теорії партійних систем.	6	2	2	2	-	-	-	-
2.2	Типологія партійних систем.	6	2	2	2	-	-	-	-
2.3	Однопартійні та двопартійні системи.	6	2	2	2	-	-	-	-
2.4	Багатопартійні системи.	6	2	2	2	-	-	-	-
2.5	Способи аналізу партійних систем.	6	2	2	2	-	-	-	-
2.6	Теорія коаліцій.	4	2	-	2	-	-	-	-
2.9	Модульна контрольна робота №2	4	-	2	2	-	-	-	-
Усього за модулем №2		38	12	12	14	-	-	-	-
Модуль №3 «Партійна система України та вплив українських партій на політичне життя держави»									
3.1	Становлення політичного плюралізму та формування багатопартійності в Україні.	6	2	2	2				
3.2	Правова інституціоналізація політичних партій України.	6	2	2	2				
3.3	Політико-ідеологічні орієнтації політичних партій України.	6	2	2	2				
3.4	Партійна система України.	3	2	-	1				
3.5	Модульна контрольна робота №2	4		2	2				
Усього за модулем №3		25	8	8	9				
Модуль №4 «Курсова робота»									
1.1	Курсова робота	30	-	-	30	-	-	-	-
Усього за модулем №4		30	-	-	30				
Усього за навчальною дисципліною		135	34	34	67	-	-	-	-

2.4. Перелік питань для підготовки до екзамену.

Перелік питань та зміст завдань для підготовки до екзамену розробляються провідним викладачем кафедри відповідно до робочої програми, затверджується на засіданні кафедри та доноситься до відома студентів.

3. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ З ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Методи навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів під час вивчення дисципліни застосовуються такі навчальні технології, як: семінар-дискусія, метод мозкового штурму, робота в малих групах, метод конкретної ситуації.

Реалізація цих методів здійснюється при проведенні лекцій, демонстрацій, самостійному вирішенні задач, роботі з навчальною літературою.

3.2. Рекомендована література

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 11 з 17	

Базова література

3.2.1 Авксентьев О.Л. Деякі особливості неопатримоніальних політичних комунікацій. Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія "Питання політології". 2020. No 37. С. 41–46.

3.2.2 Батанова Н. М. Генезис та концептуалізація політичного права. Держава і право. Сер. Політичні науки. 2019. Вип. 86. С. 306–317.

3.2.3 Гайданка Є. Теоретико-методологічні основи дослідження сучасних демократичних підходів у політичній науці: передумови демократизації і суспільства / Є. Гайданка // Освіта регіону Український науковий журнал Політологія психологія комунікації. – 2009. – 4 ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(14) 2012 43 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.socialscience.com.ua/journal_content/106/communication

3.2.4 Горбатенко В.П. Принципи політико-правових досліджень. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 452–461.

3.2.5 Зміни та тенденції у розвитку українських політичних партій. Соціологічне дослідження Інституту глобальних стратегій. – Режим доступу : <http://www.igls.com.ua/analytics/3229>

3.2.6 Кафарський В.І. Право і політика в українському конституціоналізмі: монографія. Івано-Франківськ, 2020. 256 с.

3.2.7 Кіндратець О. Модернізація в Україні та її вплив на стабільність суспільства // Людина і політика. - 2014. - №3. - С.17.

3.2.8 Колодій А. Політична трансформація в Україні: інституції та люди : збірник наукових праць «Ефективність державного управління» / А. Колодій. — Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2017. — Вип. 12. — С.205–211.

3.2.9 Колодій А. Траєкторія демократичного переходу в Україні А. Колодій // Трансформація в Польщі і в Україні: 1989–2009. Вибрані аспекти ; за ред. Анджея Антошевського, Антоніни Колодій, Кшиштофа Ковальчика. – Wrocław, 2010. — С. 22–38.

3.2.10 Крап А. Правила гри у політиці як чинник політичної стабільності в контексті теорії неінституціоналізму / А. Карп // Політологія. — 2018. —Т. 110. — Вип. 97 — С. 106– 109.

3.2.11 Кресіна І.О. До питання про предметне поле і методологічні засади правової політології. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 435–445.

3.2.12 Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права у процесі суспільної трансформації в Україні та Республіці Польща. Київ: Видавництво «ФОР-Подолін І.В.», 2020. 368 с.

3.2.13 Кукуруз О. В. Діяльність Верховної Ради України в умовах воєнного стану: недоліки і напрями вдосконалення. Альманах права. Актуальні проблеми правового розвитку в умовах війни та післявоєнної розбудови держави. 2022. Вип. 13. С. 98–104.

3.2.14 Кукуруз О. В. Наукове консультування парламенту: теорія та українська практика. Правова держава. 2022. Вип. 33. С. 560–567.

3.2.15 Негативні психологічні явища у політико-правовій сфері в умовах воєнного конфлікту / за наук. ред. канд. психол. наук В. М. Духневича. Нац. акад. пед. наук України, Ін-т соц. та політ. психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 187 с.

3.2.16 Пархоменко Н. М. Теоретичні і практичні виміри ефективності законодавчої влади в Україні (окремі аспекти). Судова апеляція. 2019. No 2(55).

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 12 з 17	

3.2.17 Політика, право і влада в світі правової політології: монографія / кол. авт.: за ред. І.О. Кресіної. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 2022. 370 с.

3.2.18 Явір В.А. Правова політологія як постнеокласична дослідницька парадигма. Правова держава. 2020. Вип. 31. С. 461–469.

Допоміжна література

3.2.19 Етнополітичні чинники консолідації сучасного українського суспільства / ред. кол. О. Рафальський (голова), В. Войналович, М. Рябчук. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України. 2020. 336 с.

3.2.20 Інтерпретація російсько-українського конфлікту в західних наукових і експертно-аналітичних працях / За ред. В. Кулика. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 328 с.

3.2.21 Лукашевич М. П. Соціологія: Базовий курс: Навчальний посібник. - К.: Каравела, 2012. - 310 с.

3.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

3.3.1 Публікації розміщені на електронному ресурсі Національної бібліотеки імені В.І. Вернадського - <http://nbuv.gov.ua/>

3.3.2 Офіційний сайт українського центру економічних та політичних досліджень ім. Разумкова (представлені результати досліджень, діаграми, кількісні показники, наводяться дані порівняльних досліджень) - www.useps.org

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 13 з 17	

4. РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ НАБУТИХ СТУДЕНТОМ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ.

4.1. Методи контролю та схема нарахування балів.

Оцінювання окремих видів виконаної студентом навчальної роботи здійснюється в балах відповідно до табл. 4.1.

Таблиця 4.1.

Вид навчальної роботи	Мах кількість балів	
	денна форма навчання	
Модуль № 1 «Сутність політичних партій: історико-політологічний вимір»	4 семестр	
Відповідь на практичному занятті	5 б x 1 = 5	
Виступ з презентацією	10 б x 1 = 10	
Написання есе	5 б x 1 = 5	
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №1 студент має набрати не менше	12 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10	
Усього за модулем №1	30	
Модуль № 2 «Партійна система: сутність та різновиди»	4 семестр	
Відповідь на практичному занятті	5 б x 1 = 5	
Виступ з презентацією	10 б x 1 = 10	
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше	9 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10	
Усього за модулем №2	25	
Модуль № 3 «Партійна система України та вплив українських партій на політичне життя держави»»	4 семестр	
Відповідь на практичному занятті	5 б x 1 = 5	
Виступ з презентацією	10 б x 1 = 10	
Для допуску до виконання модульної контрольної роботи №2 студент має набрати не менше	9 балів	
Виконання модульної контрольної роботи	10	
Усього за модулем №3	25	
Усього за модулями №1, №2, №3	80	
Семестровий екзамен	20	
Усього за дисципліною	100	
Модуль №4 «Курсова робота»		
Вид навчальної роботи	Мах. кількість балів	
Виконання курсової роботи	60	
Захист курсової роботи	40	
Виконання та захист курсової роботи	100	

Залікова рейтингова оцінка визначається (в балах та за національною шкалою) за результатами виконання всіх видів навчальної роботи протягом семестру.

4.2. Виконані види навчальної роботи зараховують студенту, якщо він отримав за

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 14 з 17	

них позитивну рейтингову оцінку (Додаток 3).

4.3. Сума рейтингових оцінок, отриманих студентом за окремі види виконаної навчальної роботи, становить поточну модульну рейтингову оцінку, яка заноситься до відомості модульного контролю.

4.4. Підсумкова модульна рейтингова оцінка, отримана студентом за результатами виконання та захисту **курсової роботи** в балах, за національною шкалою та шкалою ECTS заноситься до відомості модульного контролю, а також до навчальної картки, індивідуального навчального плану студента (залікової книжки) та Додатку до диплома, наприклад, так: **92/Відм./А, 87/Добре/В, 79/Добре/С, 68/Задов./D, 65/Задов./Е** тощо.

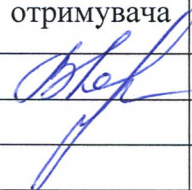
4.5. Сума підсумкової семестрової модульної та **екзаменаційної** рейтингових оцінок, у балах становить підсумкову семестрову рейтингову оцінку, яка перераховується в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

4.6. Підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни дорівнює підсумковій семестровій рейтинговій оцінці. Зазначена підсумкова рейтингова оцінка з дисципліни заноситься до Додатку до диплома.

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 15 з 17	

(Ф 03.02 – 01)

АРКУШ ПОШИРЕННЯ ДОКУМЕНТА

№ прим.	Куди передано (підрозділ)	Дата видачі	П.І.Б. отримувача	Підпис отримувача	Примітки
1	03.02	26.01.23	Федоренко К.А.		

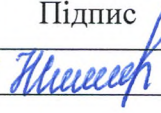
(Ф 03.02 – 02)

АРКУШ ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОКУМЕНТОМ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Підпис ознайомленої особи	Дата ознайомлення	Примітки

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	Богова М.О.	24.09.22		Відсутній

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				

Додаток 3

**Відповідність оцінок у балах оцінкам за національною шкалою
(рекомендовані значення)**

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	14		15
3	4	5	6	7	8	9	9-10	10-11	12-13	13-14	14-15	Відмінно
2,5	3	4	5	6	6-7	7-8	8	9	10-11	11-12	12-13	Добре
2	2,5	3	4	4-5	5	6	6-7	7-8	8-9	9-10	9-11	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26		27
15-16	16-17	17-18	17-19	18-20	19-21	20-22	21-23	22-24	23-25	24-26	25-27	Відмінно
12-14	13-15	14-16	15-16	15-17	16-18	17-19	18-20	18-21	19-22	20-23	20-24	Добре
10-11	10-12	11-13	12-14	12-14	13-15	13-16	14-17	15-17	15-18	16-19	16-19	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38		39
26-28	26-29	27-30	28-31	29-32	30-33	31-34	32-35	33-36	34-37	34-38	35-39	Відмінно
21-25	22-25	23-26	23-27	24-28	25-29	26-30	27-31	27-32	28-33	29-33	29-34	Добре
17-20	18-21	18-22	19-22	19-23	20-24	20-25	21-26	22-26	22-27	23-28	24-28	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50		51
36-40	37-41	38-42	39-43	40-44	41-45	42-46	43-47	43-48	44-49	45-50	46-51	Відмінно
30-35	31-36	32-37	32-38	33-39	34-40	35-41	35-42	36-42	37-43	38-44	38-45	Добре
24-29	25-30	25-31	26-31	27-32	27-33	28-34	28-34	29-35	30-36	30-37	31-37	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62		63
47-52	48-53	49-54	50-55	51-56	51-57	52-58	53-59	54-60	55-61	56-62	57-63	Відмінно
39-46	40-47	41-48	41-49	42-50	43-50	44-51	44-52	45-53	46-54	47-55	47-56	Добре
31-38	32-39	32-40	33-40	34-41	34-42	35-43	36-43	36-44	37-45	37-46	38-46	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74		75
58-64	59-65	60-66	60-67	61-68	62-69	63-70	64-71	65-72	66-73	67-74	68-75	Відмінно
48-57	49-58	50-59	50-59	51-60	52-61	53-62	53-63	54-64	55-65	56-66	56-67	Добре
38-47	39-48	40-49	40-49	41-50	41-51	42-52	43-52	43-53	44-54	44-55	45-55	Задовільно

Оцінка у балах											Оцінка за національною шкалою	
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86		87
68-76	69-77	70-78	71-79	72-80	73-81	74-82	75-83	76-84	77-85	77-86	78-87	Відмінно
57-67	58-68	59-69	59-70	60-71	61-72	62-73	62-74	63-75	64-76	65-76	65-77	Добре
46-56	46-57	47-58	47-58	48-59	49-60	49-61	50-61	50-62	51-63	52-64	52-64	Задовільно

	Система менеджменту якості. Робоча програма навчальної дисципліни «Політичні партії та партійні системи»	Шифр документа	СМЯ НАУ РП 12.01.08-01-2022
		стор. 17 з 17	

Додаток 4

Відповідність підсумкової семестрової рейтингової оцінки в балах оцінці за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)